

ເອກະລັກຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂນຍ

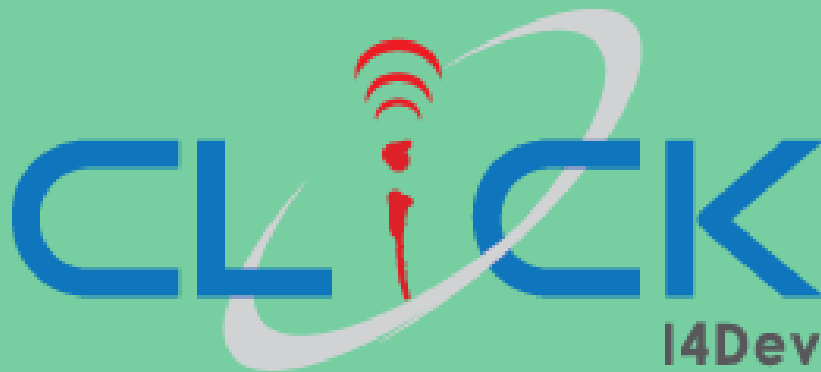

2015

ຈັດພິມໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ຮ່ວມກັບ: CLICK

ສະໜັບສະໜູນໂດຍ: SDC

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

ຄໍາເຫັນ ຂອງຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ປະເທດລາວ ເປັນປະເທດທີ່ນ້ອຍ, ເນື້ອທີ່ບໍ່ກວ້າງຂວາງແຕ່ກໍອຸດົມສົມບູນໄປດ້ວຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນດີງາມໂດຍສະເພາະແມ່ນຫຼາກຫຼາຍສີສັນຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າ. ຊຶ່ງເປັນສິ່ງເອກອ້າງທະນົງໃຈ ຂອງປວງຊົນລາວ ແລະ ເປັນທີ່ດຶງດູດເອົານັກທ່ອງທ່ຽວໃນທົ່ວໂລກຫຼາຍລ້ານຄົນເຂົ້າມາຮຽນຮູ້ວັດທະນະທຳດັ່ງກ່າວ ໃນແຕ່ລະປີ. ດັ່ງທີ່, ທ່ານ ປະທານ ໄກສອນພົມວິຫານ, ຜູ້ນຳທີ່ເຄົາລົບຮັກຂອງປວງຊົນລາວທັງຊາດໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ: “ປະເທດລາວເຮົາມີວົງຄະນາຍາດລວມອັນປະກອບດ້ວຍຫຼາຍຊົນເຜົ່າ”. ໃນຫຼາຍຊົນເຜົ່າກໍມີຫຼາຍດ້ານທີ່ດີປຽບເໝືອນດັ່ງດອກໄມ້ນາໆພັນທີ່ພວມເບິ່ງບານໃນສວນອຸທະຍານອັນພາໃຫ້ມີຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີສັນ ແລະ ສົ່ງກິ່ນຫອມຫວນ.

ສະນັ້ນ, ເພື່ອເປັນການສົ່ງເສີມວັດທະນະທຳອັນດີງາມຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດຮ່ວມກັບ ວິສະຫະກິດ CLICK I4 Dev ໂດຍ: ສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດ ສະວິດສະແລັ່ນ (SDC), ຈຶ່ງໄດ້ຮຽບຮຽງ ແລະ ຈັດພິມປຶ້ມກ່ຽວກັບຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ຄືນໃໝ່ໂດຍແຍກຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນເມື່ອກ່ອນ. ເພື່ອເຜີຍແຜ່ໃຫ້ສັງຄົມໄດ້ເຂົ້າໃຈຮີດຄອງປະເພນີອັນເປັນເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າຕະໂອ້ຍ ໃນ ສປປ ລາວ. ປຶ້ມນ້ອຍຫົວນີ້ແມ່ນບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ: ຊື່ເອີ້ນ, ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງພົນລະເມືອງ, ການນຸ່ງຫົ່ມ, ການກິນຢູ່, ການຕັ້ງພູມລຳເນົາ, ບາງຮີດ ແລະ ປະເພນີ.

ແຕ່ເນື່ອງຈາກ, ການຮຽບຮຽງເນື້ອໃນຄັ້ງນີ້ແມ່ນບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນທີ່ມີແລ້ວ, ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດ, ຄວາມຊັດເຈນ, ຄວາມອຸດົມສົມບູນດ້ານຂໍ້ມູນພໍສົມຄວນ, ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າປຶ້ມດັ່ງກ່າວຈະເປັນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ສັງຄົມໃນການເຂົ້າໃຈໄດ້ເອກະລັກອັນສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ຫຼາຍກໍໜ້ອຍ ແລະ ຈະເປັນພື້ນຖານຕື່ມກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າຊົນເຜົ່າໃນ ສປປລາວ ແລະ ນຳເອົາຂໍ້ມູນໃໝ່ມາປັບປຸງໃຫ້ມີເນື້ອໃນອຸດົມສົມບູນເພີ່ມຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ

ທ່ານສາມາດດາວໂຫຼດເອົາເນື້ອໃນປຶ້ມ ດັ່ງກ່າວໄດ້ທີ່ເວັບໄຊ :

www.doe-lfnc.org ຫຼື ຕິດຕໍ່ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມມາຍັງ ກົມຊົນເຜົ່າ

ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ທີ່ເບີໂທ: 021 218965, Email : ethnic123lfnc@gmail.com

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ.....2015

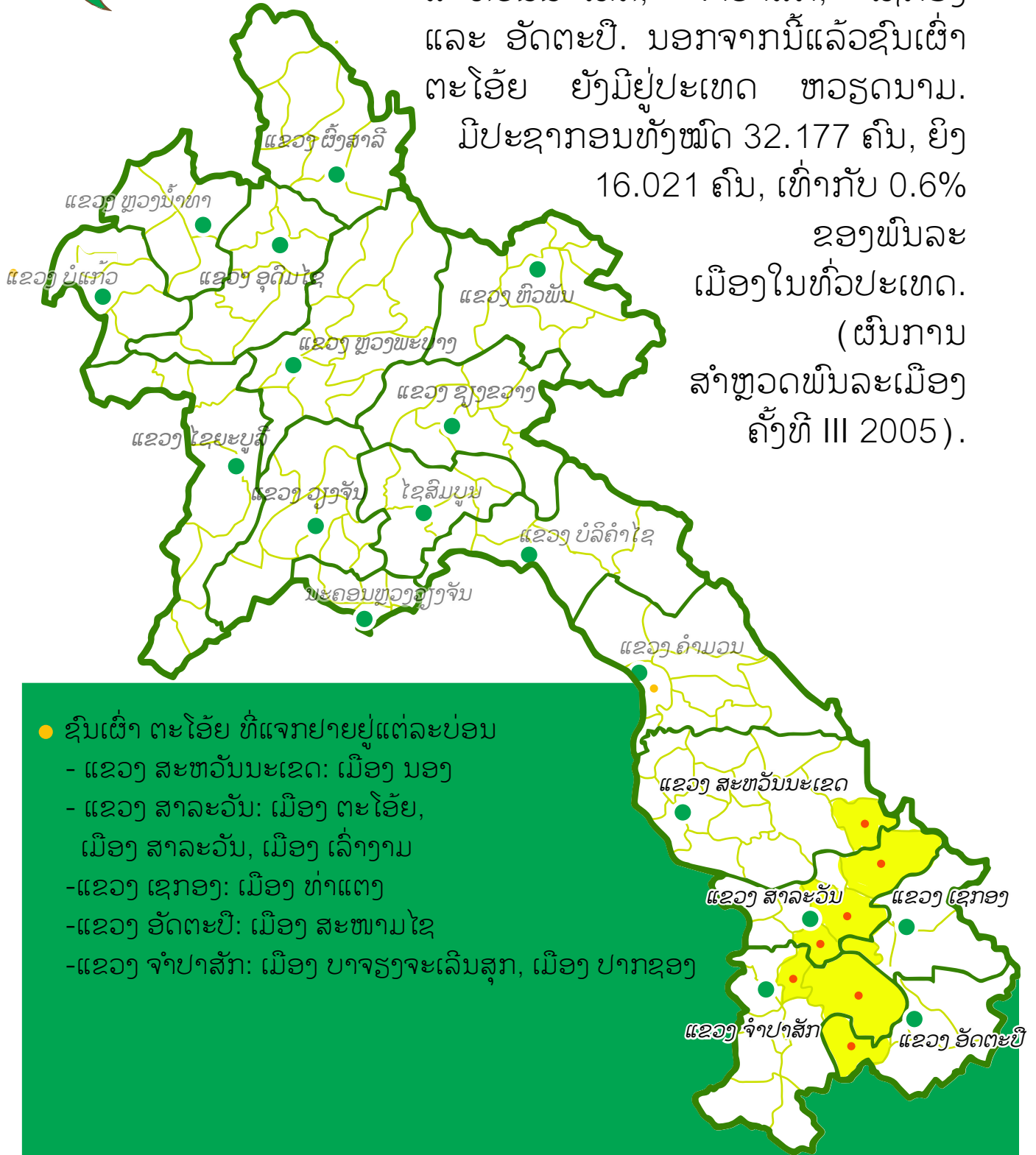
ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ
ຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ

ແຜນທີ່ການແຈກຢາຍພື້ນລະເມືອງ

ປັດຈຸບັນຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ຢູ່ລາວ ດຳລົງຊີວິດ ແລະ ຕັ້ງຖິ່ນຖານພູມລຳເນົາສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຢູ່ແຂວງ ສະລະວັນ, ສະຫວັນນະເຂດ, ຈຳປາສັກ, ເຊກອງ ແລະ ອັດຕະປື. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ຍັງມີຢູ່ປະເທດ ຫວຽດນາມ.

ມີປະຊາກອນທັງໝົດ 32.177 ຄົນ, ຍິງ 16.021 ຄົນ, ເທົ່າກັບ 0.6%

ຂອງພື້ນລະເມືອງໃນທົ່ວປະເທດ. (ຜົນການສຳຫຼວດພື້ນລະເມືອງ ຄັ້ງທີ III 2005).

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ຊື່ເອີ້ນ

ຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ແມ່ນຊົນເຜົ່າໜຶ່ງທີ່ດຳລົງຊີວິດ ແລະ ຕັ້ງຖິ່ນຖານພູມລຳເນົາຢູ່ໃນລາວຂອງພວກເຮົາມາໄດ້ຫຼາຍຮ້ອຍປີແລ້ວ. ຊົນເຜົ່ານີ້ໄດ້ອົບພະຍົບ ແລະ ເຄື່ອນຍ້າຍເຂົ້າມາດິນລາວພ້ອມດຽວກັນກັບບັນດາຊົນເຜົ່າໃນໝວດພາສາ ມອນ-ຂະແມ ໃນລະຫວ່າງສະຕະວັດທີ V-VIII ບົນເສັ້ນທາງຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍນັ້ນໄດ້ຜ່ານເຂດໃດແດ່ ບໍ່ມີຂໍ້ມູນ ແລະ ເອກະສານທີ່ບອກແຈ້ງແລະໃຫ້ຄວາມຊັດເຈນ.

ຊົນເຜົ່ານີ້ເອີ້ນຕົນເອງວ່າ “ຕະໂອ້ຍ” ຊື່ທີ່ຊົນເຜົ່າອື່ນເອີ້ນ, ຊື່ທີ່ເຂົາເຈົ້າມັກ ແລະ ຊື່ທີ່ໃຊ້ໃນທາງລັດຖະການປັດຈຸບັນນີ້ກໍແມ່ນ ຊົນເຜົ່າ “ຕະໂອ້ຍ” .

ສຳລັບຊື່ເອີ້ນ ແລະ ຄວາມໝາຍຂອງຊື່ເອີ້ນທີ່ວ່າ: “ຕະໂອ້ຍ” ມີຫຼາຍຄົນໃຫ້ຄວາມໝາຍແຕກຕ່າງກັນ. ມີບາງທັດສະນະວ່າ: ແມ່ນການເອີ້ນຊື່ຕາມທ້ອງຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສ (ຊື່ຂອງພູພຽງຕະໂອ້ຍ ແລະ ຊື່ຂອງເມືອງຕະໂອ້ຍ), ບາງທັດສະນະພັດເວົ້າວ່າ: “ຕະໂອ້ຍ” ແມ່ນຊື່ຂອງເຈົ້າກົກເຈົ້າເຫຼົ່າຜູ້ນຳພາຂອງຊົນເຜົ່ານີ້ຊຶ່ງໃນພາສາຂອງເຂົາເຈົ້າເຊັ່ນ: “ຕະ” ແປວ່າ: ລຸງ ແລະ “ໂອ້ຍ” ແມ່ນຊື່ຂອງຄົນ”. ສະນັ້ນຄວາມໝາຍຂອງຊື່ເອີ້ນ “ຕະໂອ້ຍ” ຍັງເປັນທີ່ສົນໃຈຂອງວິຊາການຊົນເຜົ່າວິທະຍາໃນການຊອກຮູ້ຕໍ່ໄປ.

ຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ປະກອບດ້ວຍ 2 ແຊງຄື: ຕົງ ແລະ ອິນ (ຍິນຣ).

ອາຊີບຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ

ໃນເມື່ອກ່ອນຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ມີອາຊີບຫຼັກໃນການເຮັດໄຮ່ປູກເຂົ້າ ໜຽວ, ປູກພືດຜັກ, ຊອກຢູ່ຫາກິນຕາມທຳມະຊາດ, ຜ່ານຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍໄປຕັ້ງຖິ່ນຖານບ້ານຊ່ອງຢູ່ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນທີ່ມີສະພາບແວດລ້ອມທີ່ແຕກຕ່າງກັນເຮັດໃຫ້ວິຖີການດຳລົງຊີວິດກໍຄືການທຳມາຫາກິນຂອງເຂົາເຈົ້າປ່ຽນແປງ. ມີບາງທ້ອງຖິ່ນກໍມີການຫັນຈາກການເຮັດໄຮ່ມາເຮັດນາ, ລຮັງສັດເພື່ອເປັນອາຫານ ແລະ ປະກອບພິທີກຳທາງດ້ານຄວາມເຊື່ອຕ່າງໆ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງແມ່ນການໃຊ້ເປັນຄ່າດອງ (ຄ່າສິນສອດ) ໃນເວລາລູກຊາຍແຕ່ງດອງ.

ປັດຈຸບັນມີຈຳນວນໜຶ່ງຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ໄດ້ຫັນອາຊີບມາປູກຕົ້ນໄມ້ກິນໝາກເພື່ອເປັນສິນຄ້າສ້າງລາຍໄດ້ແກ່ຄອບຄົວເຊັ່ນ: ປູກກາເຟ ແລະ ໝາກແໜ່ງເຫຼົ່ານີ້ເປັນຕົ້ນ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ທ່ຽວບ້ານ ແລະ ເຮືອນ

ລັກສະນະເຮືອນຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ, ຕາມປະເພນີແລ້ວເຂົາເຈົ້າມັກຈະປຸກສ້າງເຮືອນແບບເຮືອນຮ້ານຕ່ຳ ແລະ ເປັນເຮືອນທີ່ຍາວ ໂດຍອາໄສຢູ່ນຳກັນຫຼາຍຄອບຄົວ ແລະ ຫຼາຍເຊັ່ນຄົນ, ຊຶ່ງຈະມີການຂຶ້ນເປັນຫ້ອງນ້ອຍສະເພາະແຕ່ລະຄອບຄົວໃນມັນ. ບ້ານຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ຈະມີເຮືອນສາລາກວນຢູ່ໃຈກາງຂອງບ້ານ ຊຶ່ງເຂົາເຈົ້າຈະໃຊ້ສາລາກວນເປັນສະຖານທີ່ໂຮມຊຸມນຸມ ແລະ ມີການຄະລຳຄື: ບໍ່ໃຫ້ນັ່ງອີງເສົາເຮືອນ, ບໍ່ໃຫ້ນອນຂວາງເຮືອນ ແລະ ການເຂົ້າ-ອອກເຮືອນຂອງແຂກຕ້ອງ ເຂົ້າ-ອອກປະຕູທີ່ໃຊ້ສຳລັບຮັບແຂກເທົ່ານັ້ນ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ

ສຳລັບເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມປະຈຳຊົນເຜົ່າເຂົາເຈົ້ານັ້ນມີການຖັກແສ່ວ ລວດລາຍຄ້າຍຄືຂອງຊົນເຜົ່າ ກຣຽງ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ກະຕູ. ພິເສດ ອີກຢ່າງໜຶ່ງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ໃນເມື່ອກ່ອນມີປະເພນີການຕັດແຂ້ວ, ບ່ອງຫູ ແລະ ສັກລາຍຕາມຕົນຕົວ, ປັດຈຸບັນໄດ້ມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ກຳນົດຍົກເລີຍ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄົນຮຸ່ນໜຸ່ມນັບທັງເຄື່ອງນຸ່ງຂອງ ເຂົາເຈົ້າບໍ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມ, ບໍ່ນິຍົມກັນນຸ່ງ ແລະ ບໍ່ມີການອະນຸລັກ ຮັກສາ, ໄວໜຸ່ມສ່ວນຫຼາຍນັ້ນຫັນມາໃຊ້ເຄື່ອງນຸ່ງທີ່ຊື້ຈາກຕະຫຼາດຕາມ ຍຸກສະໄໝຂອງສັງຄົມທົ່ວໄປ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມ

ສຳລັບຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ແມ່ນນິຍົມກິນເຂົ້າໜຽວທີ່ເຂົ້າເຈົ້າໄດ້ ປູກເອງ ແລະ ສ່ວນອາຫານທີ່ເຂົ້າເຈົ້າມັກກິນແມ່ນປະເພດ: ແກງ, ລາບ, ຫຼາມ, ໝົກ ແລະ ແຈ່ວ. ການກິນດື່ມເຂົ້າເຈົ້າມັກດື່ມເຫຼົ້າຂາວ, ເຫຼົ້າໄຫ ແລະ ດື່ມນ້ຳດືບຕາມທຳມະຊາດທີ່ບໍ່ໄດ້ຕົ້ມ ຫຼື ກັ່ນຕອງ. ປັດຈຸບັນໄດ້ມີການຫັນປ່ຽນໄປຕາມສະພາບຕົວຈິງຂອງສັງຄົມທີ່ມີ ການພັດທະນາທັງການກິນ, ການດື່ມ, ການສູບ ແລະ ອື່ນໆ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ກຽວກັບປະເພນີ

ບຸນປະເພນີ ແລະ ພິທີກຳທີ່ສຳຄັນຂອງຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ໃນປີ ໜຶ່ງໆນັ້ນມີການກຽວພັນເຖິງການຄົບຮອບຂອງຜູ້ທີ່ເສຍຊີວິດ ຫຼື ເວົ້າ ຢ່າງໜຶ່ງແມ່ນການເຮັດບຸນລືບຄົນຕາຍຊຶ່ງຕາມພາສາຂອງເຂົາເຈົ້າ ແມ່ນການເຮັດ “ລະປືບ” ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ, ຍັງມີປະເພນີຕ່າງໆທີ່ ເປັນທີ່ເພິ່ງທາງໃຈພ້ອມທັງປົກປ້ອງຊີວິດຂອງຄົນ, ລຮັງສັດ, ເຄື່ອງ ປູກຂອງຝັງ ແລະ ອື່ນໆ.

ສິລະປະວັນນະຄະດີຝັນເມືອງ

ດ້ານສິລະປະວັນນະຄະດີເຂົາເຈົ້າມີກອນຂັບ, ກອນລຳ, ມີບົດ ພ້ອມທຳນອງເສບທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຊົນເຜົ່າຕົນ. ມີເຄື່ອງດົນຕີເຊັ່ນ: ຄ້ອງ, ກອງ, ຊຸ່ຍ, ປີ ແລະ ແຄນ. ສິ່ງຂອງເຫຼົ່ານີ້ຈະສາມາດພົບ ເຫັນໄດ້ໃນເວລາທີ່ຂຶ້ນເຮືອນໃໝ່. ພ້ອມກັນນີ້ເຂົາເຈົ້າຍັງມີນິທານພື້ນ ເມືອງ, ຄຳຜະຫຍາ, ຄຳສຸພາສິດ ແລະ ອື່ນໆ ຫຼາຍປະເພດທີ່ຍ້ອນ ຮອຍເຖິງວິຖີການດຳລົງຊີວິດກໍຄືອຸປະສັກຕ່າງໆທີ່ບັນພະບູລຸດຂອງ ເຂົາເຈົ້າໄດ້ປະເຊີນໃນໄລຍະຜ່ານມາ.

ພາບໂດຍ: ATML

ພາບໂດຍ: ກິມຊິນເຜົ່າ

ພາສາປາກເວົ້າ

ຊົນເຜົ່າ ຕະໂອ້ຍ ມີພາສາປາກເວົ້າທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຕົນຊຶ່ງຈັດຢູ່ໃນໝວດພາສາ ມອນ-ຂະແມ , ເຂົາເຈົ້າບໍ່ມີຕົວໜັງສືຂຽນ.

ຄັດຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ

ການສົມທຽບ

ບພາສາ ລາວ ກັບ ພາສາ ຕະໂອ້ຍ

ລຳດັບ	ພາສາ ລາວ	ພາສາ ຕະໂອ້ຍ
01	ສະບາຍດີ	ສະບາຍດີ
02	ໂຊກດີ	ໂຊກດີ
03	ຂອບໃຈ	ຂອບໃຈ
04	ຂໍໂທດ	ຂໍໂທດ
05	ເຈົ້າຊື່ຫຍັງ?	ໄມ່ອິມເມີ?
06	ເຮັດຫຍັງຢູ່?	ອຳເມີໄມ່ຕະ?
07	ກິນເຂົ້າແລ້ວບໍ່?	ເຢີມິຈາໂດຍ?
08	ລາກອນ	ລາກອນ
09	ພົບກັນໃໝ່	ເກະແຫ້ຈະລຸ່ມເອີ້ນ
10	ບໍ່ເປັນຫຍັງ	ເມະເມີນອຳເມີເມີນ

ຂໍ້ມູນໂດຍ: ແນວລາວສ້າງຊາດ ແຂວງ ອັດຕະປື

